

Poliisihallituksen asiantuntijalausunto: HE 14/2025 vp

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan kuuleminen ti
8.4.2025 klo. 12.15

Materiaalipäällikkö Heli Rajaniemi, OTM, VT

Poliisihallituksen asiantuntijalausunto 7.4.2025

- VIITE: HE 14/2025 vp; hallituksen esitys työriitojen sovittelusta ja eräiden työtaistelutoimenpiteiden edellytyksistä annetun lain ja työaikalain 2 §:n ja 19 §:n muuttamisesta.
- Toimitettu valiokunnalle 7.4.2025.

2.1 Yleistä

- Esityksessä ehdotetut muutokset lainsäädännön kehittämiseksi ovat erittäin tärkeitä, sillä voimassa olevan virkaehtosopimuslain (664/1970) 11 §:n 2 momentin säännös suojelutyöstä ei riittävällä tavalla turvaa suojeltaviin oikeushyviin liittyviä yhteiskunnan kannalta välttämättömiä ja lakisääteisiä poliisin tehtäviä lakon aikana.
- Poliisihallitus on aiemmin antanut lausuntonsa Työ- ja elinkeinoministeriölle hallituksen esitysluonnoksesta.
 - Suuri osa esiin nostamistamme seikoista on huomioitu nyt valiokuntakäsittelyssä olevassa luonnoksessa.
 - Siltä osin kuin ei ole, tai jos Poliisihallituksen näkemyksiä on syytä saattaa työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan tietoisuuteen, tuodaan esiin Poliisihallituksen kirjallisessa asiantuntijalausunnossa.

2.2 Työtaisteluoikeus virkasuhteessa 8 c §

- Nyt lausuttavana olevaa lakia ja virkaehtosopimuslakia sovelletaan virkasuhteessa rinnakkaisina. Onko lakeja sovellettaessa selvää, kumpi laki on soveltamisen näkökulmasta ensisijainen vai voiko rinnakkainen soveltaminen tuoda ongelmatilanteita tai haasteita käytännössä?
- Pohdinta on tarpeen erityisesti, jos nyt lausuttavana olevan lain henkeen ja terveyteen tai omaisuuteen liittyvän suojelutyön kriteerit asettuvat lopullisesti vahvistettavassa laissa ehdotetun kaltaisesti korkeammalle kuin nykyisessä virkaehtosopimuslaissa (mm. hengen ja terveyden vakava vaara tai omaisuutta koskevien poliisin tehtävien puute, ks. myöhemmin).
- Ehdotetaan pohdittavaksi, tulisiko virkaehtosopimuslaista kumota säännökset siltä osin kuin sääntelytarve katetaan nyt eduskunnassa käsitellyssä olevalla lailla.

2.3 Huolehtimisvelvoite 8 d §

- Toisin kuin nykyisessä valtion virkaehtosopimuslain suojelutyötä koskevassa säännöksessä, ehdotetussa 8 d §:ssä kuvattuun huolehtimisvelvoitteeseen ei ole esitetty kuuluvaksi omaisuuden suojelemiseen liittyviä poliisin tehtäviä.
- Vrt. voimassa oleva virkaehtosopimuslain 11 § 2 mom: *Suojelutyöllä tarkoitetaan työtä, jonka suorittaminen työtaistelua toimeenpantaessa on välttämätöntä kansalaisten hengen tai terveyden vaarantumisen ehkäisemiseksi taikka sellaisen omaisuuden suojelemiseksi, joka työtaistelun johdosta erityisesti vaarantuu.*
- Tämä tarkoittaisi poliisin osalta sitä, ettei poliisi saisi hoitaa lakon aikana tehtäviä, joissa ilmoituksen mukaan olisi kyse esimerkiksi murtautumisesta liikehuoneistoon tai asuntoon, jos ilmoituksen mukaan tilanteessa ei olisi hengen tai terveyden vaaraa.
- Ehdotetaan, että omaisuuden suojaamiseen liittyvät poliisin tehtävät lisätään ehdotetun huolehtimisvelvoitteen soveltamisalaan joko omaksi uudeksi kohdaksi tai johonkin jo olemassa olevaan kohtaan kirjauksella: *"omaisuuteen kohdistuvien rikosten estämistä"*. Ehdotettu muoto käy ilmi lausunnosta.

2.3 Huolehtimisvelvoite 8 d §: 1 mom 1 kohta

- 1 mom 1 kohta: *"Työntekijöiden, virkamiesten ja viranhaltijoiden yhdistyksen on työtaistelua toimeenpannessaan huolehdittava työtaistelun rajauksella tai suojelutyöllä siitä, ettei työtaistelu välittömästi, konkreettisesti ja vakavasti vaaranna: 1) ihmisten hengen tai terveyden turvaamiseksi välttämättömien....poliisin..... tehtävien hoitamista."*
 - Rajausta hengen ja terveyden vakavaan vaarantumiseen on poliisin näkökulmasta ongelmallinen ja jää ehdotuksessa epäselväksi:
 - Tarkoittaako esimerkiksi terveyden vakava vaarantuminen poliisin tehtävien osalta sitä, että lakon aikana voidaan hoitaa esimerkiksi ilmoitukset terveyteen liittyen, jos tehtävällä on mukana teräaseita, mutta sen sijaan pahoinpitelyilmoitus ilman ilmoitettua teräasetta jätettäisiin hoitamatta? TAI
 - Toisaalta, tarkoittaako vakavaa vaaraa terveydelle tai hengelle sitä, että ilmoitettua uhria uhkaa useampi kuin yksi uhkaaja, vaikka heillä ei olisikaan ilmoitettuja teräaseita?
 - Lakkotilanteessa tulee olla selvää, mitkä tehtävät poliisilla on oikeus ja/tai velvollisuus jättää hoitamatta.
 - Kyse on yhteiskunnan, kansalaisten ja myös poliisin oman henkilöstön työturvallisuudesta
- Ehdotetaan, että edellytyksistä poistetaan termi "vakavasti". Ehdotettu muoto käy ilmi lausunnosta.

2.3 Huolehtimisvelvoite 8 d §: 1 mom 8 kohta

- 1 mom 8 kohta: *"Työntekijöiden, virkamiesten ja viranhaltijoiden yhdistyksen on työtaistelua toimeenpannessaan huolehdittava työtaistelun rajauksella tai suojelutyöllä siitä, ettei työtaistelu välittömästi, konkreettisesti ja vakavasti vaaranna: 8) erittäin vakavien rikosten selvittämistä tai niiden estämistä;"*.
 - Ehdotus rikosten selvittämistä ja niiden estämistä koskevista säännöksistä laissa on kannatettava.
 - Mutta: Kynnys lähteä toteuttamaan välttämättömiä tutkinnan alkutoimia (vähintään esitutkinnan esitoimet, välttämättömien pakkokeinojen käyttö ja kiinniotettujen säilyttäminen) on ehdotuksessa asetettu liian korkealle: "Erittäin vakavien rikosten...".
 - Rikoksen törkeysaste ei ole välttämättä edes tiedossa ilmoitusta vastaanotettaessa, jolloin alkutoimet tulisi käynnistää.
 - Kaikkien ihmisten henkeen ja terveyteen taikka omaisuuteen kohdistuvien kaikkien rikosten välttämättömät tutkinnan alkutoimet rikoksen vakavuusasteesta riippumatta tulisi olla mahdollista käynnistää myös lakon aikana.
 - Vasta esitutkinnan jatkotoimien suorittamisen mahdollisuus tulisi rajata siihen, miten vakava rikos on kyseessä.
 - Myöskään raja us erittäin vakaviin rikoksiin ei ole selkeä; mikä on vakavan ja erittäin vakavan rikoksen ero?
- Ehdotetaan, että edellytyksistä poistetaan termi *"erittäin"*. Ehdotettu muoto käy ilmi lausunnosta.

2.3 Huolehtimisvelvoite 8 d §: 1 mom 8 kohdan perustelut

- Ehdotetaan, että pykäläkohtaisiin perusteluihin lisätään soveltamiskäytännön selkiyttämiseksi ja linjaamiseksi seuraavaa:
 - Vakavuusarviossa kyse ei ole ainoastaan yksilön kannalta arvioituna vakavasta rikoksesta vaan tarkastelussa tulee huomioida myös yksittäisen teon yhteiskunnalliset vaikutukset.
 - Esim. omaisuusrikos voi olla rikoksena vakava, jos sillä pyritään vaikuttamaan samalla esimerkiksi yhteiskunnan palveluiden ylläpitoon; tai
 - Esim. tietoverkoissa tapahtuvat rikokset voivat olla sellaisia, ettei teon itsessään voida katsoa olevan vakava, mutta rikoksen seuraus tai se, mihin seuraukseen rikoksella pyritään, on merkittävä (esimerkiksi sähkökatko tai murtautuminen tietojärjestelmiin).
 - Lievänkin rikoksen seuraukset voivat olla siis yhteiskunnan kannalta merkittäviä, jolloin niiden estäminen tulee olla mahdollista.
 - Rikoksen estäminen on laaja tehtäväalue sisältäen esimerkiksi rikostiedustelun, tiedonhankintakeinojen käytön ja varsinaisen rikoksen estämisen; ei siis pelkästään esimerkiksi vain epäillyn noutamista tai mellakan estämistä.

2.4 Lakko hätätyön perusteena

- Ehdotuksessa esitetään, että lakko toimisi jatkossa hätätyön perusteena silloin, kun ehdotetun työaikalain 19 §:ssä tarkoitetut edellytykset täyttyvät.
- Ehdotus on kannatettava. Tällä hetkellä voimassa olevan lainsäädännön nojalla hätätyö voisi tulla lakkotilanteessa kyseeseen vain hyvin poikkeuksellisessa tilanteessa.

2.5 Lain voimaantulo

- Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.
- Ehdotus on kannatettava.